



# CHOWANNA

2015

TOM 1 (44)

CZASOPISMO NAUKOWE PIONU PEDAGOGIKI  
 WYDZIAŁU PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO  
 POD PATRONATEM KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK  
 PUBLIKOWANE OD 1929 ROKU  
 — PÓŁROCZNIK —

**Rada Naukowa / Advisory Board**

Jerzy Brzeziński, Olga Chyżna (Ukraina), Maria Czerepaniak-Walczak, Stanisław Juszczyk, Dana Knotova (Czechy), Wojciech Kojs, Stefan M. Kwiatkowski, Zbigniew Kwieciński, Henriette W. Langdon (USA), Marilyn Langevin (Kanada), Tadeusz Lewowicki, Maria Machalova (Słowacja), Ewa Marynowicz-Hetka, Krystyna Marzec-Holka, ks. Janusz Mastalski, Zbyszko Melosik, Pavel Muhlpaehr (Czechy), Aleksander Nalaskowski, ks. Marian Nowak, Stanisław Palka, Andrzej Radziewicz-Winnicki, Isabella Reichel (USA), Andreas Schauder (Szwajcaria), Ewa Solarczyk-Ambrozik, Tomasz Szkudlarek, Eleonora Sapia-Drewniak, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Kerttu Tossavainen (Finlandia), Janina Wyczęsany, Shu-Lan Yang (Tajwan)

**Redaktorzy tematyczni / Subject editors**

Małgorzata Górnik-Durose (psychologia zdrowia), Ewa Jarosz (pedagogika społeczna), Stanisław Juszczyk (pedagogika mediów), Mirosława Knapik (arteterapia), Katarzyna Krasoń (dydaktyka), Eugenia Mandal (psychologia społeczna), Anna Nowak (pedagogika resocjalizacyjna), Beata Pituła (pedeutologia), Adam Stankowski (pedagogika specjalna), Agnieszka Stopińska-Pająk (historia wychowania, andragogika), Ewa Wysocka (teoria wychowania)

**Redaktor tomu - część monograficzna / Contributing editor**

Teresa Wilk

**Zespół Redakcyjny / Editorial staff**

Redaktor naczelna / Editor-in-chief: Ewa Syrek

Zastępca redaktor naczelnej / Deputy editor-in-chief: Agnieszka Stopińska-Pająk

Sekretarz / Secretary: Łukasz Michalski

**Native speaker**

David Oldroyd

**Redaktor statystyczny / Statistical editor**

Henryk Gacki

Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma jest wydanie papierowe.

W formie elektronicznej publikacja dostępna jest w zasobach  
Central and Eastern European Online Library ([www.ceeol.com](http://www.ceeol.com)).

ISSN 0137-706X

(wersja drukowana)

ISSN 2353-9682

(wersja elektroniczna)

Publikacja finansowana ze środków pionu pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego  
oraz Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

**Adres Redakcji / Editorial address:** Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego  
ul. M. Grażyńskiego 53, 40-126 Katowice (pokój 224)  
tel. 32 359 97 10, e-mail: [chowanna@us.edu.pl](mailto:chowanna@us.edu.pl)  
[www.chowanna.us.edu.pl](http://www.chowanna.us.edu.pl)

## Spis treści

Od Redakcji . . . . .	9
-----------------------	---

### Część monograficzna

#### **Proces rewitalizacji społecznej – perspektywa kulturowo-edukacyjna (pod redakcją Teresy Wilk)**

Wstęp ( <i>Teresa Wilk</i> ) . . . . .	13
Ewa Bielska: Ruch społeczny jako czynnik rewitalizacji (analiza w kontekście założeń pedagogiki społecznej) . . . . .	19
Barbara Grabowska: Rewitalizacja tożsamości regionalnej . . . . .	31
Ewa Ogrodzka-Mazur: Polska mniejszość narodowa na Zaolziu w ciągłości i zmianie społecznej – perspektywa wielokulturowa i edukacyjna . . . . .	43
Agata Rzymełka-Fraćkiewicz: Kultura w roli edukatora społecznego (na przykładzie sztuki teatralnej). Trudna lekcja historii zapomnianej, niezrozumianej czy nieakceptowanej . . . . .	65
Anna Rutkowska: Mały cud oświatowy – rola stowarzyszeń rozwoju wsi w przejmowaniu i prowadzeniu małych szkół (przykład województwa kujawsko-pomorskiego) . . . . .	77
Anna Nowak: Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w kulturze . . . . .	91
Maciej Bernasiewicz, Monika Noszczyk-Bernasiewicz: Punkty zwrotne ( <i>turning points</i> ) w przestępczej karierze. Szansa dla resocjalizacji/rewitalizacji nieletnich przestępców . . . . .	103
Halina Guzy-Steinke: „Shit happens” – język ( <i>parole</i> ) jako otwarte narzędzie kultury różnicujące czasy i pokolenia . . . . .	117

Beata Mazepa-Domagała, Teresa Wilk: Dobro – wartość realna czy pożądana? Refleksje z perspektywy potrzeby rewitalizacji dobra poprzez sztukę/teatr w codzienności przestrzeni społecznej . . . . .	131
--	-----

## Studia i rozprawy

Alina Dworak: Zdrowie jako determinant ludzkiego potencjału . . .	151
Małgorzata Łączyk, Aleksandra Pyrzyk-Kuta: Twórcza rewitalizacja grup defaworyzowanych . . . . .	165
Joanna Knapik, Hanna Przybyła-Basista: Przerwana historia ojcostwa: jak uwięzieni mężczyźni postrzegają swoje ojcostwo? . . . . .	183
Maria Chodkowska, Zdzisław Kazanowski: Zmiana społeczna wywołana upadkiem komunizmu w Polsce w percepcji dwóch pokoleń: pracowników socjalnych i ich dorastających dzieci . . . . .	203
Justyna Dobrołowicz: Przekaz wizualny na temat edukacji w polskim dyskursie prasowym . . . . .	219
Łukasz Jach: Nauka a media. Wybrane sposoby prezentowania elementów systemu naukowego we współczesnych środkach masowego przekazu . . . . .	233
Agnieszka Lewicka-Zelent, Ewa Trojanowska: Wzmacnianie zasobów osobistych uczestników warsztatów mediacyjnych – uczniów sprawujących trudności wychowawcze . . . . .	251
Grzegorz Zalewski: Autorski program ograniczania ryzyka poniżania wychowawców przez wychowanków . . . . .	269

## Recenzje, komunikaty, polemiki

„Nieprzypadkowo użyłem tego słowa” – wokół książki Krzysztofa Maliszewskiego <i>Ciemne iskry</i> (esej recenzencki) (Krzysztof Maliszewski: <i>Ciemne iskry. Problem aktualizacji pedagogiki kultury</i> . Kraków: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2013, 298 s., ISBN 978-83-7780-674-6) (Łukasz Michalski)	289
<i>Transgresje w edukacji</i> . Pod redakcją naukową Wiktora Żłobickiego. T. 1. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2014, 304 s., ISBN 978-83-7850-753-6 (Agata Rzymiełka-Frąckiewicz) . . . . .	307
VII Międzynarodowa Konferencja z cyklu <i>Pedagogika społeczna w Europie Środkowej</i> pt. <i>Pedagogika społeczna a zagrożenia społeczne, instytucjonalne i indywidualne</i> (Brno, 14–15 kwietnia 2015 r.) (Alina Dworak) . . . . .	313
Ogólnopolska Konferencja Naukowa <i>Wartość życia a wychowanie w 20. rocznicę ogłoszenia encykliki Jana Pawła II „Evangelium vitae”</i> (Lublin, 25 marca 2015 r.) (Patrycja Anna Leśniak) . . . . .	315

## Table of contents

From the Editors . . . . .	9
----------------------------	---

### Monographic Part

#### **The Process of Social Revitalization from the Cultural and Educational Perspective (edited by Teresa Wilk)**

Introduction ( <i>Teresa Wilk</i> ) . . . . .	13
Ewa Bielska: Social Movement as a Factor of Revitalization (Analysis in the Context of the Objectives of Social Pedagogy) . . . . .	19
Barbara Grabowska: Revitalization of Regional Identity . . . . .	31
Ewa Ogrodzka-Mazur: Polish National Minority in Zaolzie in Social Continuity and Change - the Multicultural and Educational Perspective . . . . .	43
Agata Rzymeńska-Frąckiewicz: Culture (e.g. the Art of Theatre) as a Social Educator. A Hard Lesson of Forgotten, Misunderstood or Unaccepted History . . . . .	65
Anna Rutkowska: Little Educational Prodigy - the Role of Associations of Rural Development in Taking Over and Running Small Schools (on the example of the Kuyavian-Pomeranian Voivodeship) . . . . .	77
Anna Nowak: Disabled People's Participation in the Culture . . . . .	91
Maciej Bernasiewicz, Monika Noszczyk-Bernasiewicz: Turning Points in the Criminal Career. A Chance for Rehabilitation / Revitalization of Juvenile Offenders . . . . .	103
Halina Guzy-Steinke: "Shit Happens" - Speech ( <i>parole</i> ) as an Open Util-ity of Culture which Brings about Differentiation in Times and Generations . . . . .	117

Beata Mazepa-Domagała, Teresa Wilk: Goodness, the Real or Desirable Value? Reflections from the Perspective of the Need for Revitalization of Goodness Through Art / Theater in the Everyday of the Social Space . . .	131
--	-----

## Studies and Essays

Alina Dworak: Health as a Determinant of Human Potential . . . . .	151
Małgorzata Łączyk, Aleksandra Pyrzyk-Kuta: The Creative Revitalization of Disadvantaged Groups . . . . .	165
Joanna Knapik, Hanna Przybyła-Basista: An Interrupted History of Fatherhood: How Imprisoned Men Perceive Their Fathering? . . . . .	183
Maria Chodkowska, Zdzisław Kazanowski: Social Change Caused by the Fall of Communism in Poland in the Perception of Two Generations: Social Workers and Their Adolescent Children . . . . .	203
Justyna Dobrołowicz: The Visual Medium about Education in Polish Press Discourse . . . . .	219
Łukasz Jach: Science and Media. Selected Ways of Presentation of Scientific System in Contemporary Channels of Mass Communication . . . . .	233
Agnieszka Lewicka-Zelent, Ewa Trojanowska: Strengthening Personal Resources Mediation Workshops' Participants – Discipline Problems among Students . . . . .	251
Grzegorz Zalewski: Original Program of Risk Reduction of the Tutors Humiliated by Their Foster Children . . . . .	269

## Reviews, Announcements, Polemics

“I intentionally used this word” – On the book by Krzysztof Maliszewski <i>Ciemne iskry</i> (critical essay) (Krzysztof Maliszewski: <i>Ciemne iskry. Problem aktualizacji pedagogiki kultury</i> . Kraków: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2013, 298 pp., ISBN 978-83-7780-674-6) (Łukasz Michalski) . . . . .	289
<i>Transgresje w edukacji</i> . Pod redakcją Wiktora Żłobickiego. T. 1. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2014, 304 pp., ISBN 978-83-7850-753-6 (Agata Rzymiełka-Frąckiewicz) . . . . .	307
The 7th International Conference from the series <i>Pedagogika społeczna w Europie Środkowej: Pedagogika społeczna a zagrożenia społeczne, instytucjonalne i indywidualne</i> (Brno, April 14–15, 2015) (Alina Dworak) . . . . .	313
The National Academic Conference <i>Wartość życia a wychowanie w 20. rocznicę ogłoszenia encykliki Jana Pawła II “Evangelium vitae”</i> (Lublin, March 25, 2015) (Patrycja Anna Leśniak) . . . . .	315

## Inhaltsverzeichnis

Anmerkungen der Redaktion . . . . .	9
-------------------------------------	---

### Monografien

#### **Prozess der gesellschaftlichen Revitalisierung – in Bezug auf Kultur und Bildung (bearbeitet von Teresa Wilk)**

Einleitung ( <i>Teresa Wilk</i> ) . . . . .	13
Ewa Bielska: Soziale Bewegung als Revitalisierungsfaktor (die im Zusammenhang mit Grundsätzen der Sozialpädagogik durchgeführte Analyse)	19
Barbara Grabowska: Die Revitalisierung der regionalen Identität . .	31
Ewa Ogrodzka-Mazur: Kontinuität und Veränderung der polnischen nationalen Minderheit in Olsa-Gebiet in Bezug auf Multikulturalität und den Bildungsprozess . . . . .	43
Agata Rzymeńska-Frąckiewicz: Die Kultur (am Beispiel eines Theaterstücks) als Lehrer – schwieriger Unterricht in vergessener, unverständlicher oder missbilligter Geschichte . . . . .	65
Anna Rutkowska: Ein kleines Bildungswunder – die Rolle der Vereine zur Dorfentwicklung bei Übernahme und Führung von kleinen Schulen (am Beispiel der Woiwodschaft Kujawien-Pommern) . . . . .	77
Anna Nowak: Die Teilnahme der Behinderten an der Kultur . . . .	91
Maciej Bernasiewicz, Monika Noszczyk-Bernasiewicz: Wendepunkte ( <i>turning points</i> ) in krimineller Karriere. Eine Chance für Resozialisierung/Revitalisierung von minderjährigen Verbrechern . . . . .	103
Halina Guzy-Steinke: „Shit happens“ – Sprache ( <i>parole</i> ) als freies Kulturwerkzeug für Differenzierung von Zeiten und Generationen . . . .	117

Beata Mazepa-Domagala, Teresa Wilk: Das Gute – ein wirklicher oder gesuchter Wert? Die Reflexionen in Bezug auf den Revitalisierungsbedarf des Guten mittels Kunst/Theater im Alltag . . . . .	131
--	-----

## Studien und Abhandlungen

Alina Dworak: Die Gesundheit als eine Determinante der menschlichen Leistungsfähigkeit . . . . .	151
Małgorzata Łaczyk, Aleksandra Pyrzyk-Kuta: Schöpferische Revitalisierung von unterprivilegierten Gruppen . . . . .	165
Joanna Knapik, Hanna Przybyła-Basista: Abgebrochene Geschichte der Vaterschaft: wie beurteilen gefangene Männer ihre Vaterschaft? . . . . .	183
Maria Chodkowska, Zdzisław Kazanowski: Der durch den Zusammenbruch des kommunistischen Systems in Polen hervorgerufene soziale Wandel in der Auffassung von zwei Generationen: den Sozialarbeitern und deren heranwachsenden Kindern . . . . .	203
Justyna Dobrołowicz: Visuelle Übertragung der die Bildung betreffenden Themen im polnischen Pressediskurs . . . . .	219
Łukasz Jach: Wissenschaft vs. Massenmedien. Manche Methoden, bestimmte Elemente des wissenschaftlichen Systems in gegenwärtigen Massenmedien zu schildern . . . . .	233
Agnieszka Lewicka-Zelent, Ewa Trojanowska: Die Verstärkung von persönlichen Ressourcen bei den an Mediationsworkshops teilnehmenden schwererziehbaren Schülern . . . . .	251
Grzegorz Zalewski: Das eigene Programm, das Risiko der Demütigung der Lehrer von den Schülern zu beschränken . . . . .	269

## Rezensionen, Berichte, Polemiken

„Ich habe das Wort nicht zufällig gebraucht“ – von dem Buch von Krzysztof Maliszewski <i>Ciemne iskry</i> (Rezension) (Krzysztof Maliszewski: <i>Ciemne iskry. Problem aktualizacji pedagogiki kultury</i> . Kraków: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2013, 298 S., ISBN 978-83-7780-674-6) (Łukasz Michalski) . . . . .	289
<i>Transgresje w edukacji</i> . Pod redakcją naukową Wiktora Żłobickiego. T. 1. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2014, 304 S., ISBN 978-83-7850-753-6 (Agata Rzymiełka-Frąckiewicz) . . . . .	307
VII. Internationale Konferenz aus der Reihe <i>Pedagogika społeczna w Europie Środkowej</i> unter dem Titel: <i>Pedagogika społeczna a zagrożenia społeczne, instytucjonalne i indywidualne</i> (Brno, 14.–15. April 2015) (Alina Dworak) . . . . .	313
Gesamtpolnische Wissenschaftliche Konferenz <i>Wartość życia a wychowanie w 20. rocznicę ogłoszenia encykliki Jana Pawła II „Evangelium vitae“</i> (Lublin, 25. März 2015) (Patrycja Anna Leśniak) . . . . .	315



## Od Redakcji

Wśród reprezentantów nauk społecznych, zwłaszcza socjologów, toczy się wielokontekstowa debata na temat nowoczesności, szczególnie ważna dla nauk o wychowaniu. W wielu studiach, analizach i koncepcjach wskazuje się, iż nowoczesność tworzona jest przez pięć zasad: indywidualizmu – pozwalającego jednostce oderwać się od narzuconych społecznych więzi na rzecz indywidualnej odpowiedzialności; dyferencjacji – polegającej na wielości i zróżnicowaniu opcji we wszystkich obszarach życia; racjonalności – dotyczącej funkcjonowania organizacji i instytucji, wyrażającej się także w apoteozie nauki jako najdoskonalszej formy poznania; ekonomizmu – jako specyficznej osobliwości społeczeństwa nowoczesnego. Ekspansywność jest nowoczesnym stylem, formą życia społecznego z tendencją do rozszerzania się w przestrzeni, a ten proces określamy jako globalizację<sup>1</sup>. Wiele interesujących kwestii porusza w swoich pracach między innymi Anthony Giddens: „Nowoczesność jest zasadniczo porządkiem posttradycyjnym. Przekształcenie czasu i przestrzeni, wraz z mechanizmami wykorzeniającymi, odrywają życie społeczne od gotowych wzorów i ustalonych praktyk. W tych warunkach w pełni rozwija się refleksyjność, trzeci główny czynnik dynamizmu nowoczesnych instytucji. Refleksyjność nowoczesności nie jest tym samym co właściwa wszelkiej ludzkiej aktywności refleksyjna kontrola działania. Refleksyjność nowoczesności oznacza, że większa część społecznej aktywności i materialnego stosunku do przyrody jest systematycznie poddawana rewizji ze względu

---

<sup>1</sup> P. Sztompka: *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Wydawnictwo Znak, 2002, s. 563–564.

na nowo zdobyte wiadomości lub nabytą wiedzę. Wiedza przy tym nie jest czymś ubocznym lub przypadkowym, ale stanowi strukturalny element nowoczesnych instytucji, co daje obraz nader złożony, zważywszy na to, na ile sposobów można w warunkach nowoczesności poddawać refleksji refleksyjność. [...] nauki społeczne nie tylko »gromadzą wiedzę«, jak mogą to czynić nauki przyrodnicze, ale odgrywają kluczową rolę w procesie refleksyjności nowoczesności”<sup>2</sup>. Jak podkreśla w dalszych wywodach Anthony Giddens, „obok refleksyjności instytucjonalnej, nowoczesne życie społeczne cechują procesy dogłębnej reorganizacji czasu i przestrzeni powiązane z ekspansją mechanizmów wykorzeniających, na których drodze relacje społeczne zostają wyrwane z bezpośrednich uwarunkowań i ponownie uporządkowane w skali wielkich dystansów przestrzenno-czasowych. Skutkiem takiej reorganizacji czasu i przestrzeni, wraz z towarzyszącymi jej mechanizmami wykorzeniającymi, jest wzmocnienie i globalizacja zaznaczających się już wcześniej przejawów nowoczesności oraz zmiana treści i natury życia społecznego”<sup>3</sup>. Rozwijanie w społeczeństwie umiejętności krytycznego myślenia, refleksyjności, dostrzegania zmian oraz ich pozytywnych czy też patologicznych konsekwencji stwarza możliwości podejmowania działań reformatorskich i rewitalizacyjnych w otaczającej rzeczywistości społecznej.

Zapraszamy Czytelników do lektury kolejnego tomu „Chowanny”, w którym procesy zmiany i rewitalizacji społecznej w obszarze kultury i oświaty są analizowane w różnych kontekstach.

---

<sup>2</sup> A. Giddens: *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*. Przeł. A. Szulżycka. Wyd. 1. dodruk. Warszawa: PWN, 2002, s. 29.

<sup>3</sup> Ibidem, s. 5.

### **Recenzenci**

Redakcja ogłasza listę Recenzentów w ostatnim numerze z danego roku oraz na stronie internetowej czasopisma

### **Dla Autorów**

Szczegółowe informacje dotyczące nadsyłania tekstów oraz procedury wydawniczej znajdują się na stronie internetowej czasopisma: [www.chowanna.us.edu.pl](http://www.chowanna.us.edu.pl)

### **Prenumerata**

Zamówienia dotyczące prenumeraty „Chowanny” przyjmuje Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: [zamowienia.wydawnictwo@us.edu.pl](mailto:zamowienia.wydawnictwo@us.edu.pl)

„Chowanna” została zamieszczona  
w bazie bibliograficznej czasopism humanistycznych i społecznych BazHum  
oraz w Index Copernicus International Journals Master List

Redakcja i korekta  
Magdalena Starzyk

Projekt okładki i szaty graficznej  
Tomasz Gut

Motyw graficzny na okładce i stronach tytułowych artykułów  
Aleksander Herman

Łamanie  
Grażyna Szewczyk

Copyright © 2015 by  
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego  
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0137-706X  
(wersja drukowana)  
ISSN 2353-9682  
(wersja elektroniczna)

Wydawca  
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego  
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice  
[www.wydawnictwo.us.edu.pl](http://www.wydawnictwo.us.edu.pl)  
e-mail: [wydawus@us.edu.pl](mailto:wydawus@us.edu.pl)

Wydanie I. Nakład: 230 + 50 egz. Ark. druk. 20,25.  
Ark. wyd. 23,5. Papier Sora Matt Plus 90 g vol. 1.2

Cena 30 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:  
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna  
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek